Inzicht in niet-SKJ- en niet-BIG-geregistreerde professionals die werkzaam zijn in de jeugdhulp

Versie: *Definitief*
Datum: *19-06-2023*
Kenmerk: *WO/sb/003450*

Auteurs: *Wouter Oosterom, Eva Gutteridge, Maarten Batterink*

Inleiding (1/2)

Achtergrond en aanleiding

In de jeugdhulp werken professionals met verschillende (opleidings)achtergronden en expertises. In de Jeugdwet staat dat voor een deel van de werkzaamheden binnen de jeugdhulp een registratie nodig is in het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) of in het BIG-register (arts, verpleegkundige, psychotherapeut, gz-psycholoog en orthopedagoog-generalist). Dit zijn beide wettelijke registers. Voor een deel van de jeugdhulp kunnen ook niet-SKJ- of niet-BIG-geregistreerde professionals (hierna niet-geregistreerde professionals[1]) worden ingezet door zorgaanbieders conform de norm verantwoorde werktoedeling. Dit is verder uitgewerkt in het kwaliteitskader Jeugd. Op pagina vijf staat een samenvatting van de norm verantwoorde werktoedeling.

De Jeugdwet verplicht aanbieders tot het verlenen van verantwoorde hulp (art 4.1.1). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor kwalitatief toereikend aanbod aan jeugdhulp (art. 2.6.1). Het Kwaliteitskader Jeugd biedt handvatten voor de inzet van niet-geregistreerde professionals, maar geeft ook veel ruimte aan aanbieders om zelf een inschatting te maken welke werktoedeling verantwoord is.

Daarnaast hebben gemeenten beleidsvrijheid en kunnen zij bij de inkoop eisen stellen aan jeugdhulpaanbieders t.a.v. de inzet van professionals binnen de jeugdhulp.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft behoefte aan inzicht in de omvang van niet-geregistreerde professionals in de jeugdhulp. Deze rapportage bevat informatie over de omvang van niet-geregistreerde professionals, om wat voor professionals het gaat en wat voor jeugdhulp zij leveren. Eerder is al onderzoek gedaan naar de inzet van mbo-professionals binnen de jeugdhulp[2]. We gebruiken de uitkomsten van dat onderzoek ook in dit onderzoek. Inzicht over de inzet van andere niet-geregistreerde professionals ontbreekt nog.

[1] Professionals kunnen naast het SKJ en BIG-register ook in andere registers ingeschreven staan. De professionals die in dit onderzoek worden aangeduid als "niet-geregistreerde professionals" zijn dus mogelijk wel in een ander register geregistreerd

[2] Jeugdhulp alles in het werk, 2022, Verkenning mbo-professionals in de brede jeugdhulp

Inleiding (2/2)

Methoden

Voor dit verkennende onderzoek hebben wij vijftien interviews gehouden met experts, gemeenten, branche- en beroepsverenigingen. Naast gesprekken met gemeenten, beroeps- en brancheverenigingen hebben we ook een vragenlijst uitgezet onder aanbieders van jeugdhulp om beter zicht te krijgen op de inzet van niet-geregistreerde professionals in de jeugdhulp. Deze vragenlijst is uitgezet onder:

- Aanbieders die zijn aangesloten op de nieuwsbrief van de SKJ;
- Leden van brancheorganisaties Jeugdzorg Nederland, VGN, de Nederlandse ggz, de federatie landbouw en zorg en;
- Leden van beroepsverenigingen. Het gaat om NIP, BPSW, FVB, VIT, NVECP, Present 24x7.

Het aantal respondenten dat de vragenlijst heeft ingevuld is 843. Dit aantal is dermate hoog dat de resultaten veel zeggingskracht hebben. Wel is de respons mogelijk hoger onder bepaalde beroepsgroepen (en dus niet representatief) die gericht een verzoek tot deelname hebben ontvangen, zoals de vaktherapeuten.

Op basis van de uitkomsten van de vragenlijst en interviews en op basis van eerdere onderzoeken geven we een zo goed mogelijk beeld van de groep niet-geregistreerde professionals die op dit moment werkzaam is binnen de jeugdhulp. Daarbij maken we gebruik van schattingen.

Daar waar het gaat om schattingen, geven we dit expliciet aan. De resultaten uit dit onderzoek zijn dus indicatief. Bovendien is het niet uit te sluiten dat enkele groepen professionals onverhoopt buiten het zicht zijn gebleven van dit onderzoek. Het zal in dat geval gaan om relatief kleine groepen professionals.

Bij dit onderzoek is een klankbordgroep betrokken die heeft geadviseerd bij de aanpak, contacten heeft gelegd met andere organisaties, de vragenlijst onder hun achterban heeft uitgezet en resultaten heeft geduid. De klankbordgroep bestond uit vertegenwoordigers van: VNG, Jeugdzorg Nederland, VGN, NIP en De Nederlandse ggz.

Dit rapport is als volgt opgebouwd:

- (p. 4 - 5) Korte toelichting van de registers SKJ en BIG en een samenvatting van de norm verantwoorde werktoedeling;
- (p. 6 - 9) Samenvattend overzicht van de groep (wel- en) niet SKJ- of BIG-geregistreerde professionals, gebaseerd op de gesprekken, de vragenlijst en eerdere onderzoeken.
- (p. 10 - 13) Uitkomsten uit de verschillende gesprekken met gemeenten, branche- en beroepsverenigingen en de SKJ;
- (p. 14 - 21) Uitkomsten van de vragenlijst onder zorgaanbieders;
- (p. 22 - 23) Conclusie.

Kwaliteitsregisters SKJ en BIG

SKJ staat voor Stichting Kwaliteitsregister Jeugd. Dit is het beroepsregister voor professionals werkzaam in de jeugdhulp in Nederland. De SKJ is een onafhankelijke uitvoeringsorganisatie die verantwoordelijk is voor de wettelijke registratie van hbo- of wo(+)-opgeleide jeugdprofessionals. Professionals kunnen zich laten registreren indien zij werkzaam zijn in het jeugddomein en werkzaamheden uitvoeren waarvoor bevoegdheid - middels een beroepsregistratie - noodzakelijk is. Iedere professional werkzaam in de jeugdhulp dient bekwaam te zijn voor de werkzaamheden die zij uitvoeren. Wanneer de inzet van een bevoegde professional noodzakelijk is, is uitgewerkt in het kwaliteitskader jeugd.

De SKJ toetst of jeugdprofessionals voldoen aan de criteria voor (her)registratie en onderhouden een stelsel van professioneel toezicht, waaronder tuchtrecht. Een registratie is geldig voor een periode van vijf jaar. Professionals dienen na vijf jaar te kunnen aantonen dat zij aan de herregistratie-eisen voldoen. Voorwaarde voor herregistratie is dat de professional kan aantonen dat hij/zij de voorgaande vijf jaar actief bezig is geweest met zijn/haar professionele ontwikkeling.

BIG staat voor Beroepen individuele Gezondheidszorg. Het BIG-register is gericht op professionals die werkzaam zijn in de. gezondheidzorg. Alleen wie in het BIG-register staat, mag een beschermde beroepstitel voeren en mag de bij het beroep horende voorbehouden handelingen (indien van toepassing) zelfstandig uitvoeren. Voor de jeugdzorg gaat dit om artsen, verpleegkundigen, gezondheidszorgpsychologen, psychotherapeuten en orthopedagogen-generalist die zijn ingeschreven in artikel 3 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg. Er zijn ook andere BIG-groepen, maar deze vallen onder de tenzij-regeling.

Het BIG-register is de uitwerking van een regeling uit de Wet BIG (Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg). Het BIG-register wordt bijgehouden door het CIBG, een uitvoeringsorganisatie van het ministerie van VWS.

Veruit het grootste deel van de niet-geregistreerde professionals die werkzaam zijn in de jeugdhulp zijn mbo-geschoolde professionals. Het is met een mbo-opleiding namelijk niet mogelijk om een SKJ- of BIG-registratie te verkrijgen (met uitzondering van mbo-verpleegkundigen en professionals die met een EVC-traject of EC-traject hbo-werk- en denkniveau aantonen). Voor werkzaamheden op mbo-niveau is bekwaamheid een vereiste, maar ontbreekt de eis voor SKJ-registratie. Omdat deze groep professionals al goed in zicht is, hebben we ons in de gesprekken gefocust op de groep niet-geregistreerde professionals die een hbo-opleiding of hoger hebben afgerond. Over deze groep professionals is namelijk minder bekend.

De norm verantwoorde werktoedeling

"Onder de norm verantwoorde werktoedeling[3] wordt verstaan dat de werkgever 'verantwoorde hulp' moet bieden. Dat doen werkgevers door 'de juiste professional' in te zetten op 'de juiste plek'. Afhankelijk van de complexiteit en ernst van de problematiek moeten geregistreerde professionals worden ingezet. Niet voor alle werkzaamheden is een registratie nodig. In het Kwaliteitskader Jeugd staat beschreven wanneer een geregistreerd professional ingezet moet worden, en wanneer dit niet nodig is. De norm voor verantwoorde werktoedeling bestaat uit drie onderdelen." [4]

Onderdeel 1

"De aanbieders van jeugdhulp en jeugdbescherming dragen er zorg voor dat de taken worden uitgevoerd door of onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional. Zij delen de taken toe met inachtneming van de specifieke kennis en vaardigheden van de geregistreerde professional. … In de Nota van toelichting op het Besluit Jeugdwet wordt toegelicht waarom en wanneer een niet-geregistreerde professional kan werken onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional:

- *Uit veel taken vloeien werkzaamheden voort waarvoor een geregistreerde professional weliswaar verantwoordelijk is, maar waarvan het niet efficiënt is dat die door hemzelf worden verricht. Daarbij kan worden gedacht aan ondersteunende werkzaamheden zoals het uitwerken van rapporten.*
- *Daarnaast kan het in het kader van opleiding en scholing van belang zijn dat beroepsbeoefenaars of aanstaande beroepsbeoefenaars onder de verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional ervaring kunnen opdoen. Daarbij kan gedacht worden aan een stage en/of aan aanvullende scholing die nodig is voor beroepsregistratie. "*

Onderdeel 2

*"De aanbieder van jeugdhulp en jeugdbescherming kan anderen dan geregistreerde professionals met de uitvoering van taken belasten indien hij of zij aannemelijk kan maken dat de kwaliteit van de uit te voeren taak daardoor niet nadelig wordt beïnvloed of noodzakelijk is voor de kwaliteit van uit te voeren taak. (**tenzij bepaling**)"*

Onderdeel 3

"De aanbieders van jeugdhulp en jeugdbescherming dragen er zorg voor dat geregistreerde professionals hun taken kunnen verrichten met inachtneming van de voor hen geldende professionele standaarden."

[3] SKJ. Norm verantwoorde werktoedeling

[4] SKJ. 2017. Kwaliteitskader Jeugd V2.1. pagina 6.

Overzicht totaal aantal professionals dat werkzaam is in de brede jeugdhulp

In 2019 waren ongeveer 81.300 professionals werkzaam in de brede jeugdzorg.[5] Hieronder vallen professionals die werkzaam zijn in de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Het merendeel van de professionals werkzaam in de brede jeugdzorg is wel-geregistreerd (geschatte omvang: ongeveer 80% van de professionals).

Hierna kijken we naar professionals die niet-geregistreerd zijn in de jeugdhulp (zonder jeugdbescherming en –reclassering).[6] We onderscheiden professionals met een mbo-opleidingsachtergrond en professionals met hbo- of hogere opleidingsachtergrond. We hebben niet nader gekeken naar niet-geregistreerde professionals in de jeugdbescherming en -reclassering.

[5] CBS, 2019, Arbeidsmarktgegevens van het jeuggdomein

[6] Conform scope van dit onderzoek.

Professionals met hbo- of hoger genoten opleiding
- 86% van het totaal aantal professionals in de jeugdhulp
- 69.900 professionals

Professionals met mbo-opleidingsachtergrond
- 14% van totaal aantal professionals in de jeugdhulp
- 11.400 professionals

Professionals met SKJ- of BIG-registratie
Geschatte omvang: 80% van de professionals

Hbo/Wo Mbo

Professionals zonder SKJ- of BIG-registratie
Geschatte omvang: 20% van de professionals

* Een deel van de professionals met SKJ- of BIG-registratie heeft een mbo-opleidingsachtergrond. Het gaat hierbij om professionals met een mbo-verpleegkundeopleiding of professionals die middels een EVC-traject of EC-traject hbo- werk- denkniveau aangetoond hebben en zo een SKJ-registratie hebben verkregen.

****** Het is niet precies duidelijk wat de omvang is van het aantal professionals met een hbo- of hoger genoten opleiding zonder SKJ- of BIG-registraties, we hebben hier een inschatting gemaakt (zie ook de volgende pagina's voor een onderbouwing van deze schatting).

Niet-geregistreerde professionals met een mbo-opleidingsachtergrond

Wanneer we kijken naar niet-geregistreerde professionals die jeugdhulp leveren, is het relevant om eerst te kijken naar het aandeel professionals met een mbo-opleidingsachtergrond. Deze professionals vormen namelijk het grootste deel van de niet-geregistreerde professionals. Voor werkzaamheden op mbo-niveau is immers geen SKJ- of BIG-registratie nodig en volstaat bekwaamheid. Binnen de norm verantwoorde werktoedeling kunnen zij ingezet wordt voor taken waarvoor bevoegdheid niet noodzakelijk is of voeren zij taken uit onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional.

In 2019 was 14% (11.400) van het totaal aantal professionals in de brede jeugdhulp een mbo-professional[7]. Een deel van de mbo-professionals dat in eerste instantie op basis van hun opleiding geen SKJ-registratie kon krijgen, heeft dit middels een scholingstraject (EVC, EC, een geaccrediteerd praktijkprogramma of een combinatie hiervan) alsnog verkregen. Het is niet bekend om hoeveel mbo-professionals het gaat.

Professionals met een mbo-opleidingsachtergrond zijn veelal werkzaam voor (grotere) instellingen of bij (kleinere) aanbieders van dagbesteding en verblijf, zoals zorgboerderijen) en) en krijgen daar taken toebedeeld binnen de ruimte die de norm verantwoorde werktoedeling biedt.

[7] Jeugdhulp alles in het werk, 2022, Verkenning mbo-professionals in de brede jeugdhulp

Niet-geregistreerde professionals met een hbo- of hogere opleidingsachtergrond

De groep niet-geregistreerde professionals met een hbo- of hogere opleidingsachtergrond is divers. De grootste groep van professionals die we in dit onderzoek hebben kunnen identificeren is een groep vaktherapeuten (waarvan een deel SKJ-geregistreerd is). We schatten dat er ongeveer 2700 niet-geregistreerde vaktherapeuten actief zijn in de jeugdhulp (zij zijn veelal wel ingeschreven in het register voor vaktherapie). Daarnaast zijn we verschillende kleinere beroepsgroepen tegengekomen waarbinnen professionals met een hbo- of hogere opleidingsachtergrond die binnen de jeugdzorg werkzaam zijn zonder SKJ- of BIG-registratie. Het gaat bijvoorbeeld om integratieve kinder- en jeugdtherapeuten (160) en alternatieve therapeuten (50).

Daarnaast is er een groep zij-instromers actief in de jeugdhulp, die bijvoorbeeld vanuit het onderwijs de stap maakt naar professional binnen de jeugdhulp. De SKJ geeft zij-instromers middels scholingsadviezen helderheid over het traject tot SKJ-registratie dat zij te doorlopen hebben. Totdat zij geregistreerd zijn, voeren zij als niet-geregistreerde professional jeugdhulptaken uit waarvoor of registratie niet noodzakelijk is of voeren zij taken uit onder verantwoordelijkheid van een SKJ-geregistreerde professional. De SKJ geeft aan dat er sinds mei 2022 1400 professionals zijn die zich gemeld hebben voor een scholingsadvies. De SKJ geeft aan dat er ook een grote groep zij-instromers is die buiten het zicht van SKJ blijft. We weten niet hoe groot die groep is en hanteren 1400 als ondergrens.

Niet SKJ- of BIG-geregistreerde professionals met een mbo-opleidingsachtergrond (11.400)

Verschillende professionals (11.400)
- Groeps- en woonbegeleider
- Persoonlijk begeleider
- (sociaal) Pedagogisch medewerker
- Jeugdzorgwerker
- Ambulant begeleider
- Overig

Niet SKJ- of BIG- geregistreerde professionals met een hbo of hoger genoten opleiding (4300)

Vaktherapeuten (2.700)
Geschatte omvang van het aantal niet-geregistreerde professionals dat actief is binnen de JW: ongeveer 2700.

Overige professionals (1.600)
- Zij-instromers* zonder een jeugdzorg-gerelateerde opleidingsachtergrond (minimaal 1400)
- Integratieve kinder- en jeugdtherapeuten (geschatte omvang 160)
- Alternatieve therapeuten (zeer beperkt)

Niet SKJ- of BIG- geregistreerde professionals met verschillende opleidingsachtergronden (mbo – wo, 400 - 1100)

Gezinshuisouders (200)
- Geschatte omvang van het **minimale** aantal gezinshuisouders dat actief is binnen de JW en niet-geregistreerd is: ongeveer 200.

Coaches (onbekend)
Binnen de jeugdzorg zijn ook coaches actief. Onduidelijk is wat het aantal is. Wij schatten dit aantal op enkele honderden.

Niet-geregistreerde professionals met verschillende opleidingsachtergronden

Een groep professionals met verschillende opleidingsniveaus, is de groep gezinshuisouders. In Nederland waren in 2020 979 gezinshuizen actief. Op basis van gesprekken met de beroepsvereniging blijkt dat ongeveer driekwart van de leden actief is binnen de jeugdhulp. Op basis van de antwoorden uit de vragenlijst blijkt dat 68% van de gezinshuisouders wel geregistreerd is. We schatten in dat het minimale aantal gezinshuisouders dat actief is binnen de jeugdhulp en niet-geregistreerd is, ongeveer 200 is.

Naast gezinshuisouders zijn er ook diverse coaches actief binnen de jeugdhulp. Een deel van deze professionals is wel geregistreerd. We schatten dat het aantal niet-geregistreerde coaches tussen de 200 en 900 ligt. Zij bieden vooral hulp in de vorm van begeleiding.

* Hieronder vallen ook herintreders en mbo-doorstromers.

Omvang niet-geregistreerde professionals in de jeugdhulp

Omvang niet-geregistreerde professionals

Op basis van de schattingen en cijfers uit voorgaande pagina's schatten we in dat het totale aandeel niet-geregistreerde professionals rond de 20% ligt, waarvan veruit het grootste deel (14%) mbo-professionals zijn. We merken hier nadrukkelijk bij op dat het om een schatting gaat op basis van een kortlopend en verkennend onderzoek. Om een precies beeld te krijgen, is meer onderzoek nodig.

Toepassing van norm verantwoorde werktoedeling

Uit de gesprekken en de vragenlijst blijkt dat veruit de meeste niet-geregistreerde professionals op een passende wijze taken uitvoeren binnen de kaders van de norm verantwoorde werktoedeling. Gemeenten eisen vaak dat voor de inzet van jeugdhulp, aanbieders werk toebedelen volgens de norm verantwoorde werktoedeling en daarmee taken toebedelen aan bekwame professionals (dit lichten we toe op de volgende pagina).

In dergelijke gevallen wordt samengewerkt met en/of onder verantwoordelijkheid van een professional die wel geregistreerd is, óf betreffen het werkzaamheden waarvoor die samenwerking niet nodig is. De meeste professionals in de jeugdhulp zijn ook werkzaam voor een instelling waarbinnen ook geregistreerde professionals werkzaam zijn. Op basis van de gesprekken en de vragenlijst denken we dat het aandeel niet-geregistreerde professionals dat door werkgevers voor taken wordt ingezet waarvoor ze niet bekwaam zijn zeer beperkt is. Het beeld is dat de norm verantwoorde werktoedeling op de juiste wijze wordt toegepast door partijen.

Financiële omvang van de groep niet-geregistreerde professionals.

Onze inschatting is dat rond de 20% van de professionals niet-geregistreerd is. De financiële omvang is kleiner.

- Deze groep professionals is vooral betrokken bij lichte vormen van jeugdhulp (begeleiding, dagbesteding, logeren, lichte behandeling/vaktherapie) of voert ondersteunende werkzaamheden uit. De financiële omvang van de inzet van niet-geregistreerde professionals zal daarom lager liggen dan het percentage professionals, omdat de kosten voor deze vormen van jeugdhulp lager zijn dan van zwaardere jeugdhulp.
- Uit de vragenlijst onder aanbieders blijkt dat een klein deel van de niet-geregistreerde professionals (met name zelfstandige professionals) via particuliere financiering of via een aanvullende verzekering hulp biedt aan jeugdigen (buiten de jeugdwet om).

Beelden van gemeenten over de inzet van niet-geregistreerde professionals (1/2)

Registratie als eis bij contractering

Over het algemeen kan gesteld worden dat de gemeenten en inkoopregio's die we gesproken hebben contracten aangaan met organisaties waarin zowel wél- als niét-geregistreerde jeugdprofessionals werkzaam zijn. Hetzelfde geldt voor zelfstandige professionals. In slecht één gesprek kwam naar voren dat een SKJ-registratie voor alle vormen van jeugdzorg als een harde eis wordt gesteld voor het kunnen krijgen van een contract. Uit de meeste gesprekken bleek dat er vaak een functiemix met professionals van verschillende opleidingsniveaus wordt toegestaan.

Met name voor behandeling en meer specialistische vormen van zorg wordt altijd een SKJ- of BIG-registratie gevraagd voor de in te zetten professional. Voor vaktherapie wordt soms een uitzondering gemaakt, waarbij er wel behandeling mag worden geboden. Voor lichtere vormen van zorg, zoals begeleiding en dagbesteding, wordt vaker toegestaan dat professionals met een mbo-opleidingsniveau deze taken uitvoeren, weliswaar in combinatie met - of onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional indien de taak daar om vraagt.

Indien aanbieders waar niet-geregistreerde professionals werkzaam zijn, worden gecontracteerd is het uitgangspunt van gemeenten dat professionals ingezet worden in overeenstemming met de norm verantwoorde werktoedeling. In sommige gevallen wordt de norm verantwoorde werktoedeling ook expliciet als eis gesteld.

Het kan voorkomen dat gecontracteerde aanbieders onderaannemers inzetten. In deze gevallen kan het zicht op de partij die jeugdzorg levert en welke registraties de uitvoerende professionals hebben, ontbreken. De eisen aan de professional die gelden voor de gecontracteerde partij gelden echter altijd ook voor de onderaannemer.

Wat betreft de registratie-eisen die gemeenten stellen aan professionals, zien we een verschuiving. Waar gemeenten voorheen inzetten op het hebben van een registratie als eis voor de in te zetten professional, verdiepen steeds meer gemeenten zich in de norm verantwoorde werktoedeling. Zij geven aanbieders meer ruimte voor de inzet van niet-geregistreerde professionals, zolang zij dit conform de norm doen.

Beelden van gemeenten over de inzet van niet-geregistreerde professionals (2/2)

Financieringsstromen

In ons onderzoek besteden we ook aandacht aan het verschil tussen jeugdhulp die wordt geleverd via zorg in natura, en jeugdhulp die wordt geleverd via een pgb.

Bij veruit de meeste jeugdhulp is zorg in natura de leveringsvorm, slechts een klein percentage van de hulp wordt gefinancierd vanuit een pgb (ongeveer 3% van de jeugdigen met jeugdhulp ontvangt jeugdhulp via een pgb. Bron: CBS). Gemeenten geven daarbij aan dat voor jeugdhulp gefinancierd vanuit een pgb vaak dezelfde kwaliteitseisen gelden als voor zorg in natura, zoals de eisen aan de professional. Het kunnen inzetten van niet-geregistreerde professionals of het loslaten van de norm verantwoorde werktoedeling zijn bovendien geen redenen voor gemeenten om jeugdhulp via een pgb te financieren.

Beelden van branche- en beroepsverenigingen over niet-geregistreerde professionals

Om een beeld te krijgen van de aard en omvang van de groep niet-geregistreerde professionals in de jeugdzorg hebben we gesprekken gevoerd met meerdere branche- en beroepsverenigingen die professionals vertegenwoordigen die actief zijn in de jeugdzorg. De focus lag daarbij op branche- en beroepsverenigingen waarvan (een deel van) de aangesloten professionals geen SKJ- of BIG-registratie heeft.

In deze gesprekken kwam vaak naar voren dat niet-geregistreerde professionals tegen harde registratie-eisen van gemeenten (voor bepaalde producten) aanlopen. Hierdoor is het, vooral voor zelfstandige professionals die niet-geregistreerd zijn, of praktijken waar alleen niet-geregistreerde professionals werkzaam zijn, lastig om een contract af te sluiten met de gemeente. Dit wordt extra bemoeilijkt door het feit dat verschillende gemeenten verschillende inkoopeisen stellen. De beroepsverenigingen geven aan dat professionals daarom als onderaannemer moeten werken voor een jeugdzorgaanbieder die wel gecontracteerd is. Door als onderaannemer te werken, kunnen ze samenwerken met wel-geregistreerde professionals die bij de hoofdaannemer werkzaam zijn.

De branche- en beroepsverenigingen die we hebben gesproken geven aan dat de niet-geregistreerde professionals werkzaam zijn in organisaties waar ook geregistreerde professionals werken. Waar nodigen werken ze samen met andere jeugdzorgprofessionals, waaronder wél-geregistreerde professionals. Dit blijkt ook uit de uitkomsten van de vragenlijst. Daarbij werd door de branche- en beroepsverenigingen benadrukt dat jeugdzorg-professionals die niet-geregistreerd zijn, vaak wel geregistreerd zijn in een eigen beroepsregister. De verschillende beroepsregisters kennen eigen opleidings- en (andere) toelatingseisen. Voorbeelden van registers zijn het register van vaktherapeuten en het registerplein.

In lijn met wat gemeenten aangaven (zie vorige pagina's) constateren ook verschillende branche- en beroepsverenigingen dat gemeenten steeds meer de nadruk proberen te leggen op het toepassen van de norm verantwoorde werktoedeling.

Er zijn echter ook branche- en beroepsverenigingen die aangeven dat gemeenten nog strikt vasthouden aan de inzet van alleen SKJ- of BIG-geregistreerde professionals voor het kunnen krijgen van een contract en dat niet-geregistreerde professionals dus moeilijk jeugdhulp kunnen leveren. Waarschijnlijk geldt dat voor bepaalde producten, zoals (specialistische) behandeling, maar mogelijk gaat het om meer typen producten.

Beelden van de SKJ over de inzet van niet-geregistreerde professionals

SKJ ziet dat de norm verantwoorde werktoedeling nog niet overal toegepast wordt

Ten slotte hebben we ook met de SKJ zelf gesproken. De SKJ herkent de registratiedruk waar veel professionals tegenaan lopen. Dit zien zij ook terug in gesprekken die zij voeren met werkgevers. De SKJ merkt dat gemeenten een SKJ-registratie zien als een indicatie van kwaliteit, en dit daartoe als eis stellen voor alle vormen van jeugdhulp.

De SKJ geeft echter aan dat er alleen (her)registraties verstrekt worden aan professionals die werkzaamheden uitvoeren waarvoor volgens het kwaliteitskader een registratie verplicht is. Volgens het kwaliteitskader zijn er ook werkzaamheden waarvoor het hebben van een SKJ-registratie niét verplicht is. De norm verantwoorde werktoedeling bepaalt dat werkgevers de afweging moeten maken wanneer wél een SKJ-professional moet worden ingezet en wanneer dit niet noodzakelijk is.

De SKJ ziet dat het door de registratiedruk lastig is voor niet-geregistreerde professionals om gecontracteerde jeugdzorg te kunnen leveren, terwijl er wel veel taken zijn die goed door niet-geregistreerde professionals uitgevoerd kunnen worden. De SKJ geeft aan dat zij daartoe proberen om gemeentes informatie te verstrekken over de norm verantwoorde werktoedeling, zodat hier
In het vervolg meer rekening mee wordt gehouden in de contracteisen.

.

Uitkomsten vragenlijst (introductie)

Naast gesprekken met experts, gemeenten en branche- en beroepsverenigingen, hebben we ook een vragenlijst uitgezet onder aanbieders van jeugdhulp. De vragenlijst bevestigt onze conclusies uit de gesprekken en biedt aanvullende informatie over de inzet van niet-geregistreerde professionals in de jeugdhulp. De vragenlijst is in totaal door 843 respondenten ingevuld.

De vragenlijst is opgesplitst in drie delen, afhankelijk van het type organisatie waarvoor de respondent de vragenlijst invult. We maken onderscheid in vrijgevestigde/zelfstandig opererende professionals, vrijgevestigde professionals met een praktijk waarin ook andere professionals werkzaam zijn of een instelling/ jeugdzorgorganisatie. Dit onderscheid is noodzakelijk omdat het beantwoorden van de vragen voor een instelling geheel anders is dan voor een zelfstandige professional.

Ruim de helft van de respondenten heeft de vragenlijst ingevuld namens een instelling of jeugdzorgorganisatie. In dergelijke organisaties werken meerdere, soms grote aantallen professionals samen in het leveren van jeugdhulp. Wanneer het gaat om het aantal professionals dat werkzaam is bij de verschillende typen organisaties van de respondenten is het beeld in het figuur rechts dus niet representatief.

- Bij de instellingen die hebben deelgenomen aan de vragenlijst werken tienduizenden professionals, waarbij opgemerkt moet worden dat zij soms werkzaam in andere zorgwetten dan de Jeugdwet.
- Bij de praktijken die hebben deelgenomen aan de vragenlijst werken in totaal meer dan 1.512 professionals.
- In totaal hebben er 296 vrijgevestigde professionals deelgenomen aan de vragenlijst.

Zo hebben we een breed beeld opgehaald over de inzet van niet-geregistreerde professionals in de jeugdhulp.

Uitkomsten vragenlijst vrijgevestigde professionals (1/2)

In totaal hebben 296 vrijgevestigde professionals de vragenlijst ingevuld. 61% van deze professionals is niet-geregistreerd. Het gaat daarbij vooral om een grote groep vaktherapeuten (zie figuur volgende pagina). Alle vaktherapeuten die niet-SKJ- of BIG-geregistreerd zijn, zijn wel geregistreerd in het register vaktherapie. Naast vaktherapeuten hebben ook de volgende professionals de vragenlijst ingevuld, zoals:

- Integratief kinder- en jongerentherapeuten;
- Gezinshuisouders;
- Psychologen;
- Orthopedagogen;
- Coaches;
- Persoonlijk begeleiders.

Het merendeel (64%) van de vrijgevestigde professionals werkt soms samen met wel-geregistreerde professionals. Een kleine groep vrijgevestigde professionals werkt nooit samen met wel-geregistreerde professionals en een klein kwart van de professionals werkt juist meestal of altijd samen met wel-geregistreerde professionals. De ratio van het aantal niet-geregistreerde professionals in verhouding tot het aantal wel-geregistreerde professionals is niet uitgevraagd.

Bent u BIG- of SKJ-geregistreerd? (N=292)

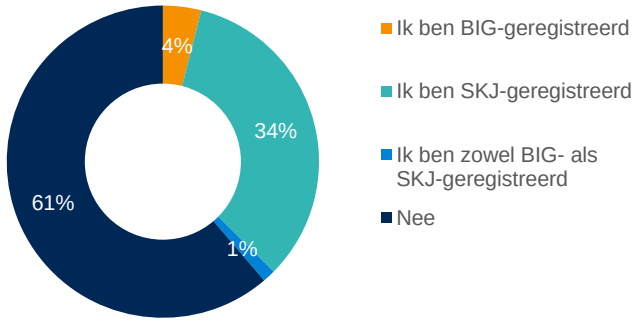

Werkt u bij het bieden van jeugdhulp samen met andere professionals die wel SKJ- of BIG-geregistreerd zijn? (N=177)

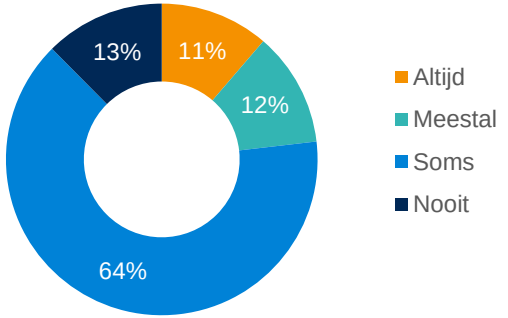

Uitkomsten vragenlijst vrijgevestigde professionals (2/2)

De groep vrijgevestigde professionals biedt vooral behandeling en begeleiding aan. De groep vrijgevestigde professionals wordt divers bekostigd. Een deel van de professionals wordt nagenoeg volledig via Zorg in Natura bekostigd, daar waar andere vrijgevestigde professionals nagenoeg volledig particulier bekostigd worden. In dat geval betalen ouders zelf voor de hulp (soms vergoed via aanvullende zorgverzekering). Wanneer we kijken naar de beroepsgroep die ‘anders’ heeft ingevuld, waaronder veel integratief kinder- en jeugdtherapeuten vallen, blijkt dat particuliere bekostiging de belangrijkste financieringsbron is.

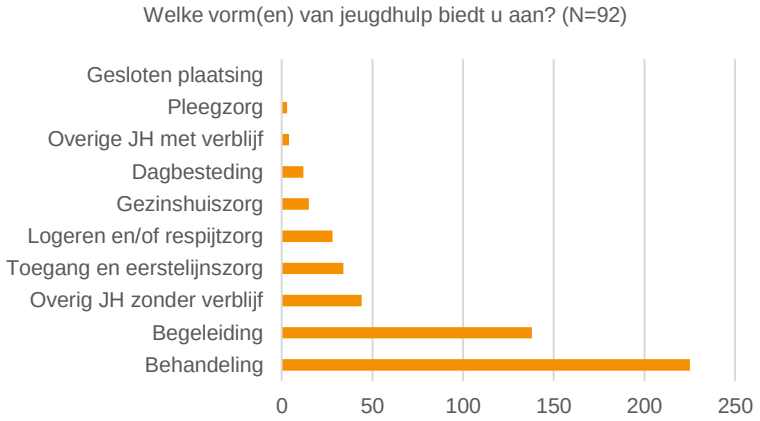

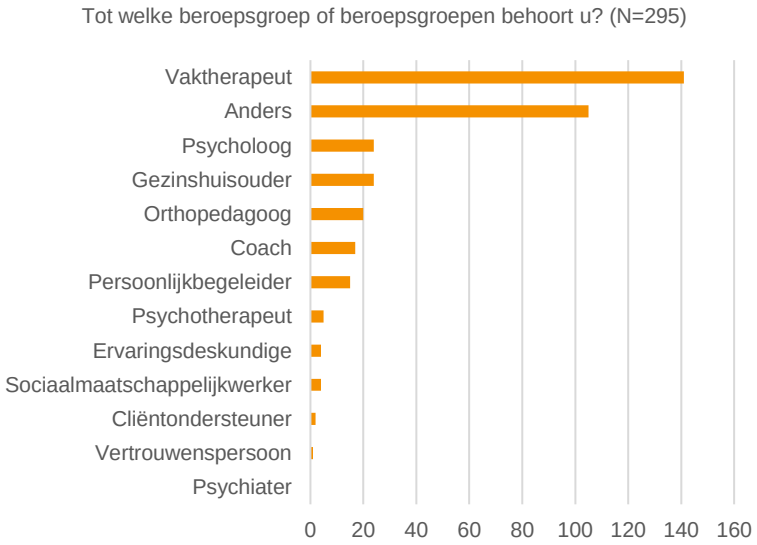

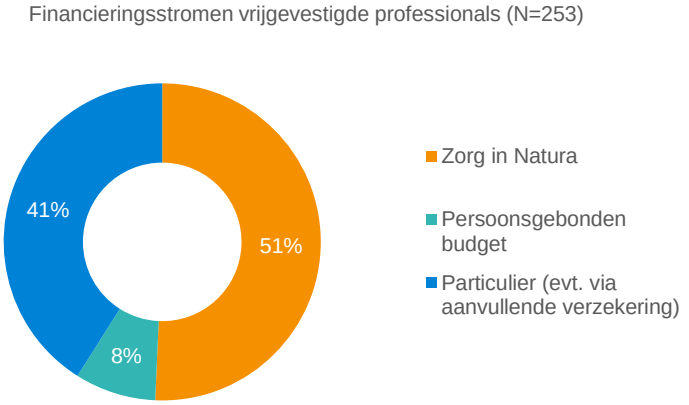

Uitkomsten vragenlijst vrijgevestigde praktijken (1/3)

In totaal hebben 116 professionals werkzaam in praktijken de vragenlijst ingevuld. 69% van deze professionals is niet-geregistreerd. Wel werkt het gros van deze professionals die niet geregistreerd zijn, in een praktijk waar ook wel-geregistreerde professionals werkzaam zijn. In veel van de praktijken (75%) worden ook niet-geregistreerde professionals ingezet. Wanneer we kijken naar de inzet van niet-geregistreerde professionals gewogen naar het aantal medewerkers dat werkzaam is in de verschillende praktijken, wordt in 90% (ook) gebruikgemaakt van niet-geregistreerde professionals.

Worden er voor een of meerdere vormen van jeugdhulp (ook) niet SKJ- of BIG- geregistreerde professionals ingezet? Het gaat hier om inzet van professionals in het primaire hulpverleningsproces, dus om direct of indirect cliëntgebonden werkzaamheden. (N=75)

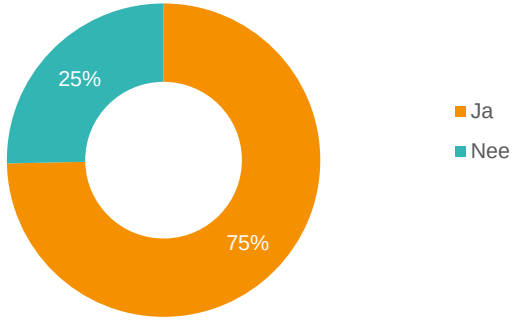

Bent u, of is een of meer van uw praktijkgenoten SKJ- of BIG-geregistreerd? (N=94)

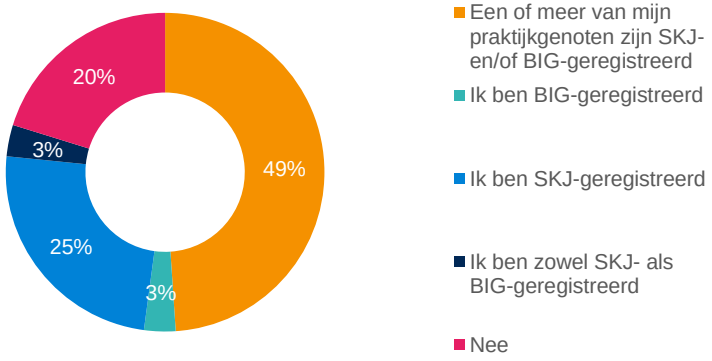

Uitsplitsing inzet niet SKJ-of BIG-geregistreerde professionals naar aantal medewerkers dat werkzaam is in de praktijk (N=75)

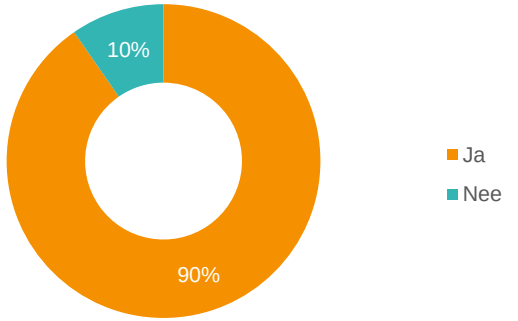

Uitkomsten vragenlijst vrijgevestigde praktijken (2/3)

In 66% van de praktijken wordt altijd volgens de norm verantwoorde werktoedeling gewerkt. Slechts in 6% van de praktijken gebeurt dit nooit, en van 4% is dit onbekend. Wanneer we de vertaling maken naar toepassing van de norm verantwoorde werktoedeling naar het aantal medewerkers dat werkzaam is in de praktijk, daalt het percentage dat aangeeft nooit gebruik te maken van de norm verantwoorde werktoedeling naar 2%. Wel neemt het aantal respondenten dat niet weet of de norm wordt ingezet toe en daalt het percentage dat altijd gebruikmaakt van de norm.

Worden deze niet-geregistreerde professionals ingezet in lijn met de norm verantwoorde werktoedeling (bijvoorbeeld onder verantwoordelijkheid van een SKJ- of BIG-geregistreerde professional)? (N=53)

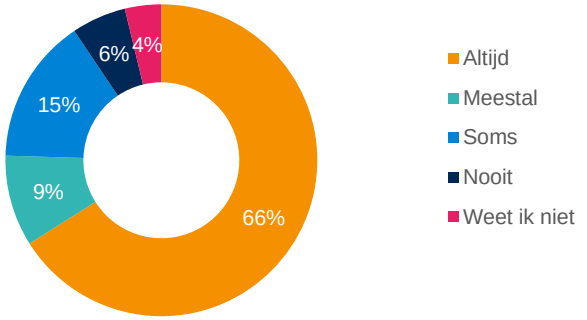

Tot welke beroepsgroep of beroepsgroepen behoort u? (N=97)

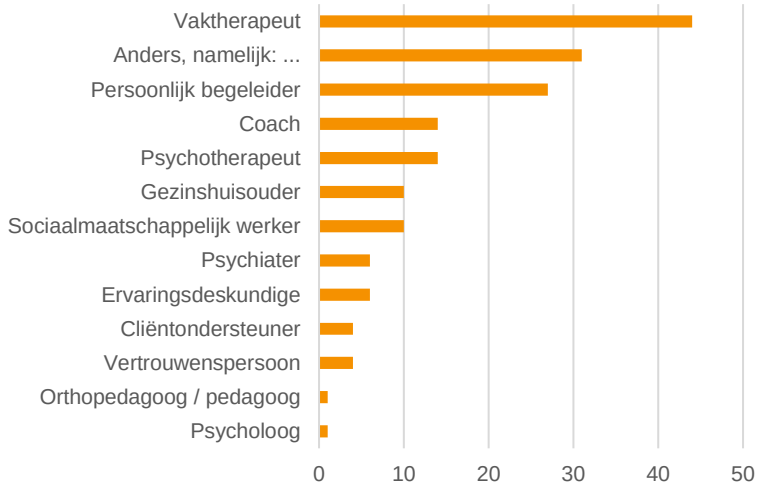

Uitsplitsing toepassing norm verantwoorde werktoedeling naar aantal medewerkers dat werkzaam is in de praktijk (N=53)

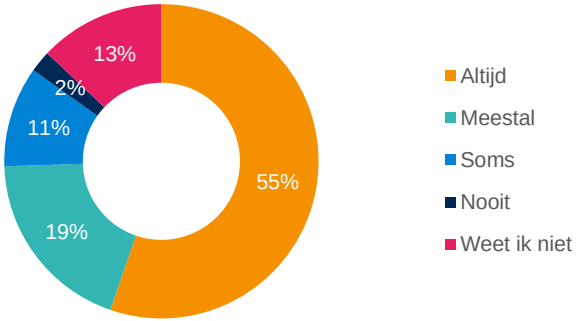

Uitkomsten vragenlijst vrijgevestigde praktijken (3/3)

De type professionals die de vragenlijst namens praktijken hebben ingevuld, zijn vooral vaktherapeuten, (ortho)pedagogen, psychologen en persoonlijk begeleiders. Wanneer we kijken naar de niet-geregistreerde professionals gaat het vooral om de vaktherapeuten. De vormen van zorg die de praktijken aanbieden zijn, net als bij de vrijgevestigde professionals, vooral behandeling en begeleiding.

Zorg in Natura is de belangrijkste financieringsbron voor vrijgevestigde praktijken. Gemiddeld komt 79% van de financiering via ZiN. Pgb en particuliere financiering zijn kleinere financieringsbronnen voor de vrijgevestigde praktijken.

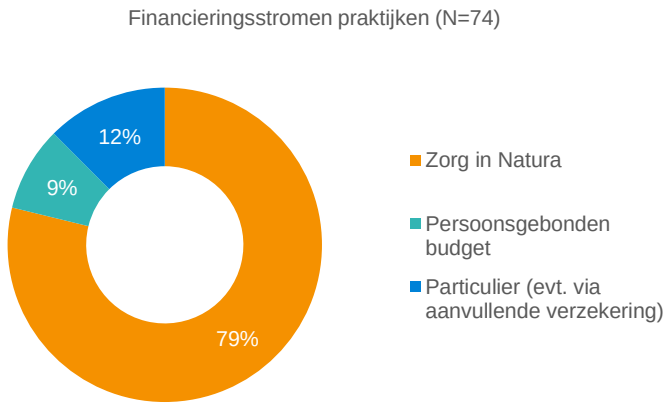

Uitkomsten vragenlijst instellingen (1/2)

In totaal hebben 431 respondenten namens instellingen de vragenlijst ingevuld. 79% van de instellingen werkt met niet-geregistreerde professionals in de uitvoering van jeugdhulp. Van de instellingen die niet-geregistreerde professionals inzetten, doet in ieder geval 83% dit altijd of meestal volgens de norm verantwoorde werktoedeling. Slechts 2% van de respondenten geeft aan dat in hun instelling nooit volgens de norm verantwoorde werktoedeling wordt gewerkt. Wanneer we de vertaling maken naar toepassing van de norm verantwoorde werktoedeling gewogen naar het aantal medewerkers dat werkzaam is in de instelling, is het percentage dat aangeeft nooit gebruik te maken van de norm verantwoorde werktoedeling nihil met 0,03%. Wel is het aantal respondenten dat niet weet of de norm wordt ingezet hoger, evenals de groep respondenten die aangeeft dat meestal volgens de norm verantwoorde werktoedeling wordt gewerkt. De groep respondenten die aangeeft dat altijd volgens de norm verantwoorde werktoedeling wordt gewerkt, ligt lager.

Werkt uw organisatie met niet SKJ- of BIG-geregistreerde professionals? (N=146)

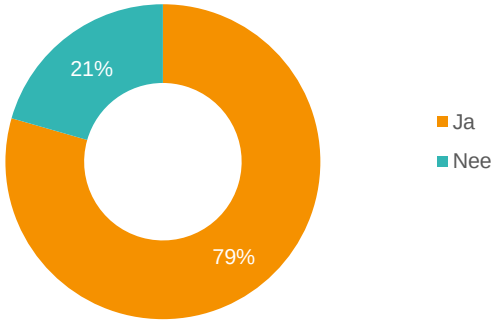

Worden deze niet-geregistreerde professionals ingezet in lijn met de norm verantwoorde werktoedeling (bijvoorbeeld onder verantwoordelijkheid van een SKJ- of BIG-geregistreerde professional)? (N=115)

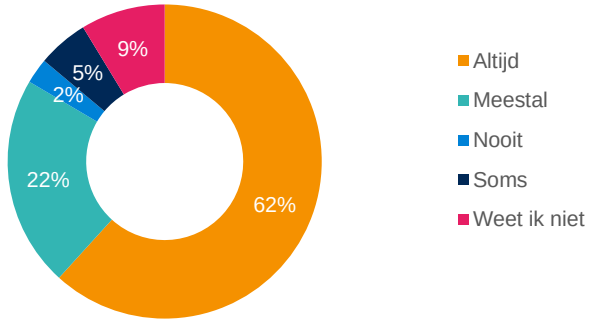

Uitsplitsing toepassing norm verantwoorde werktoedeling naar aantal medewerkers dat werkzaam is in de instelling (N= 98)

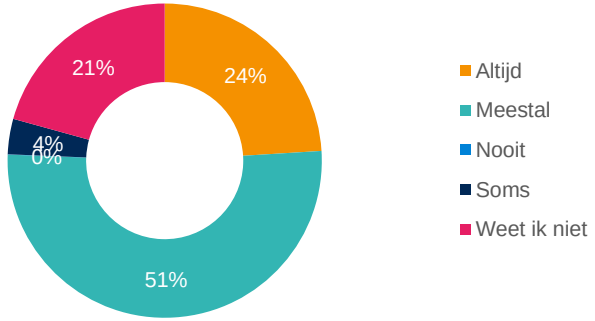

Uitkomsten vragenlijst instellingen (2/2)

De respondenten die de vragenlijst namens instellingen hebben ingevuld, geven aan dat hun instellingen vooral behandeling en begeleiding bieden, net als bij de vrijgevestigde praktijken en vrijgevestigde professionals. Wel is er een hoger aandeel van de respondenten dat ook aangeeft dat hun instelling ook andere vormen van zorg levert, zoals dagbesteding en overige jeugdhulp met verblijf.

Bij de instellingen hebben we ook uitgevraagd welk type werkzaamheden niet-geregistreerde professionals uitvoeren. Daaruit blijkt dat niet-geregistreerde professionals voor een grote variëteit aan werkzaamheden worden ingezet in lijn met de norm verantwoorde werktoedeling. De type werkzaamheden corresponderen in veel gevallen met producten als dagbesteding en individuele begeleiding. Ook is te zien dat best wat instellingen niet-geregistreerde professionals inzetten voor behandeling. Mogelijk gaat het hierbij om de inzet van niet-geregistreerde professionals in een multidisciplinair team waarin ook wel-geregistreerde professionals zitten. Wanneer we specifiek kijken naar de instellingen waar niet-geregistreerde professionals worden ingezet voor behandeling, blijkt dat in 87% van die instellingen altijd of meestal volgens de norm verantwoorde werktoedeling gewerkt wordt (tegenover 3% van de instellingen waar nooit volgens de norm wordt gewerkt).

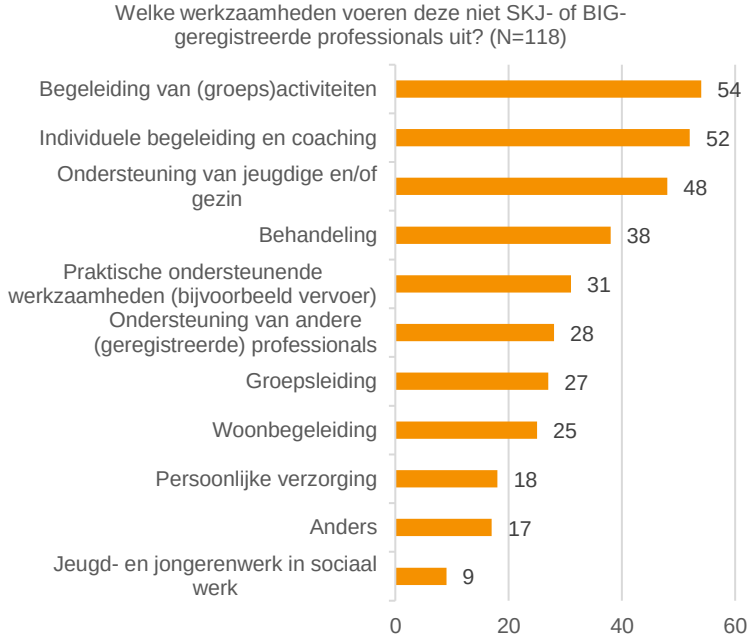

Conclusies van dit verkennende onderzoek (1/2)

Dit verkennende onderzoek heeft verschillende inzichten opgeleverd over de verschillende typen professionals die werkzaam zijn binnen de jeugdhulp en in de mate waarin deze professionals SKJ- of BIG-geregistreerd zijn. Dit onderzoek heeft niet gekeken naar de kwaliteit van de geleverde jeugdhulp of van deze professionals, daar doen wij dan ook geen uitspraken over.

Gezien de (verkennende) aard van dit onderzoek kunnen er geen harde conclusies worden getrokken, maar geven de gepresenteerde schattingen wel een eerste beeld. De belangrijkste bevindingen van dit onderzoek zijn:

- Er waren (in 2019) ongeveer 81.300 professionals werkzaam binnen de brede jeugdzorg. Ongeveer 80% van deze professionals heeft een SKJ- of BIG-registratie. Ongeveer 20% heeft deze registratie niet. Veruit de grootste groep zonder een dergelijke registratie zijn professionals met een mbo-opleiding (ongeveer 11.400), ongeveer 4.300 professionals zonder een dergelijke registratie hebben een hbo- of wo-opleiding. Ook is er een groep niet-geregistreerde professionals die zowel mbo, hbo of wo opgeleid kan zijn (ongeveer 400 tot 1.100).
- De grootste groep niet-geregistreerde professionals met een hbo-opleiding of hoger zijn vaktherapeuten' Daarnaast is er ook een relatief grote groep professionals die kunnen worden gekenmerkt als zij-instromer. Deze professionals zitten in een(om)scholingstraject en werken toe naar een SKJ-registratie.
- De groep niet-geregistreerde professionals biedt vooral lichte vormen van jeugdhulp (zoals begeleiding, dagbesteding, logeren, lichte behandeling/vaktherapie).
- Het Kwaliteitskader Jeugd geeft handvatten voor de inzet van niet-geregistreerde professionals, maar geeft ook veel ruimte aan aanbieders om zelf een inschatting te maken welke werktoedeling verantwoord is. Zo kunnen niet geregistreerde professionals ingezet worden mits zij voldoende bekwaam zijn. Zij kunnen een deel van jeugdhulp leveren of taken van geregistreerde professionals overnemen indien zij werken onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional.
- Veruit het grootste deel van de professionals die werkzaam is binnen de jeugdhulp, maar niet-geregistreerd is, krijgt naar eigen zeggen altijd taken toebedeeld volgens de norm verantwoorde werktoedeling, bij een klein percentage is dit nooit het geval.
- Niet geregistreerde-professionals die als zelfstandige werken, werken in veel gevallen dan ook samen met wel-geregistreerde professionals. Voor niet-geregistreerde professionals die in een vrijgevestigde praktijk of grotere jeugdhulpinstelling werken, geldt in de meeste gevallen dat er een of meerdere collega's zijn die wel-geregistreerd zijn. Zij kunnen op die manier relatief eenvoudig borgen dat er onder verantwoordelijkheid van een SKJ- of BIG-geregistreerde professional wordt gewerkt.

Conclusies van dit verkennende onderzoek (2/2)

- Gemeenten nemen het hebben van een SKJ- of BIG-registratie vaak op als voorwaarde om gecontracteerd te worden (voor verschillende producten). Daarmee wordt het voor niet-geregistreerde professionals moeilijk om zelfstandig werkzaam te zijn als jeugdzorgprofessional voor dergelijke gemeenten. Inmiddels zijn er steeds meer gemeenten die vooral de norm verantwoorde werktoedeling als uitgangspunt nemen, zoals door de wetgever ook bedoeld. Hierdoor ontstaat ruimte om per situatie te kijken of de inzet van een bekwame of een bevoegde professional noodzakelijk is. Hierdoor krijgen aanbieders meer ruimte om ook niet-geregistreerde professionals in te zetten voor het leveren van jeugdhulp. Andere gemeenten houden juist nog sterk vast aan de registratie-eis.
- Enkele gemeenten erkennen ook het register voor vaktherapie, professionals die hierin zijn geregistreerd kunnen dan voor bepaalde hulpvormen een contract met de gemeente krijgen.
- Niet-geregistreerde professionals die vanwege de registratie-eis geen contract kunnen krijgen bij gemeenten kunnen soms toch als onderaannemer aan de slag. Voor een deel van de niet-geregistreerde professionals geldt dat ze particuliere hulp bieden (de ouders betalen de hulp dan zelf), of dat de zorgverzekering via een aanvullende verzekering (een deel van) de kosten vergoed. Veel van deze professionals zijn daarmee niet of hooguit deels actief binnen de Jeugdwet.
- Naast de leveringsvorm zorg in natura, kan jeugdhulp ook geleverd worden waarbij de financiering verloopt via een pgb. Gemeenten stellen dezelfde (kwaliteits)eisen aan de professional voor een pgb als voor zorg in natura. Het pgb kan daarmee niet worden gezien als een manier waarmee niet-geregistreerde professionals de registratie-eis kunnen omzeilen.